

Polder.blad

Juli 2016

natuurpunt
Hobokense Polder

Nestkastjes maken in Hydepark
Dirk Vandorpe

Inhoudstafel

Editoriaal	2
Kalender	3
Cursus Op Hoge Poten	12
Wat gebeurt er in de Polder?	13
Teambuilding in de Polder	15
Onze sponsors	15
Waarnemingen niet-vogels	16
VOC-Brasschaat-Kapellen	17
Vogelwaarnemingen	18
Ardea-nieuws	23
In memoriam	25
Colofon	26
De afdeling in beeld	27
Activiteitenkalender	28

Met dank aan de fotografen.

Voorkaft: Grutto's in de vlucht -
Luk Smets
Achterkaft: Paringswiel van Lan-
taartjes - Fons Van den heuvel

Grammy, Oscar en Natuurpunt Award 2016 ...

Hallo allemaal! Natuurpunt Hobokense Polder heeft een Natuurpunt Award gewonnen voor onze samenwerking met de school van Polderstad. Vanaf het eerste kleuterklasje tot het zesde leerjaar krijgen wij deze kids over de vloer in en rond onze Polder. Trots hebben Luk en ik deze Award in ontvangst genomen tijdens de Algemene Vergadering van Natuurpunt in Antwerpen op 30 april jl. Op onze beurt gaan we die natuurlijk doorgeven aan de school zelf zo dat zij ook fier kunnen zijn over de bekroning van de geslaagde samenwerking. Jullie moeten maar eens kijken op onze website: er is door Guy Borremans een leuk bijhorend filmpje gemaakt over ons team.

Ook zijn we opgenomen voor de mooiste wandeling van het jaar in de provincie Antwerpen. Hiervoor zijn we ook gefilmd en heel belangrijk: jullie kunnen via de website nog steeds stemmen.

En ja het kan niet meer stuk, eind mei hebben we samen met velen het Hydeparkje in gebruik genomen. We waren daar aanwezig met twee infostands: onze afdelingsstand en een stand van de ARDEA-Vogelwerkgroep. Bovendien konden de bezoekers met onze mensen nestkastjes maken en mee naar huis nemen. Ga zeker vandezomer eens kijken naar dit stukje groen dat toegankelijk is in Hoboken. Zo blijven we natuurlijk het groenste district van Antwerpen.

Ook worden we meer en meer gevraagd op bouwerven om kikkers en andere amfibieën te komen wegvangen, wat natuurlijk zeer goed is voor zowel de dieren als de aannemers die zo hun groen imago laten zien.

De verschillende monitoringsprojecten lopen goed en we kunnen toch al melden dat verschillende vogelsoorten er terug op vooruit gaan in de Polder: Cetti's zanger, blauwborst, nachtegaal en fitis doen het toch een pak beter dan de voorbije jaren.

Ook in onze andere natuurgebieden zitten we niet stil en werken we met zeer veel enthousiasme verder aan een beter groenbeleid voor deze gebieden. Het beheer van de Hollebeekvallei gaat zijn tweede werkjaar in en we zullen hier ook nog twee bijenhôtels bijplaatsen, zodat we hier ook iets kunnen doen voor onze wilde bijen. Ook hier wordt nog hard gewerkt achter de schermen voor de stukjes grond die nog vrij komen door de bouw van twee appartementsblokken. Hier gaat tegen het eind van dit jaar een aannemer terug aan de slag om hier het volgend stuk natuur vorm te geven, zodat we dit volgend jaar ook in beheer kunnen nemen.

Dus jullie kunnen het allemaal lezen, we hebben met heel ons team weer niet stil gezeten.

Maar, we kijken ook vooruit. De zomermaanden zijn misschien de maanden dat we het wat rustiger aan doen, maar als je onze kalender bekijkt, merk je daar niet veel van. Bijna elke week kan je wel aan iets deelnemen: uitstappen naar andere Natuurpuntgebieden of wandelingen in onze Polder (vlinders en vleermuizen), een fietstocht, natuurbeheer en zwerfvuilacties, vogeltochten, een vogelcursus, ... je hoeft je niet te vervelen.

Ik zou zeggen veel leesplezier en tot op een van onze volgende activiteiten.

En een leuke zomervakantie gewenst.

Danny

Zondag 3 juli om 7.30 u

Slow! Vogelexcursie nr 2 - Kallo, ...wat ruischt er in het riet?

Leiding: Joris Van Reusel, Guy Borremans, Kathy De Lange

SLOW!

Bij het begin van de grote vakantie, met de examenstress achter de rug en de beats van de zomerevents op de achtergrond, zoeken we de rust op van het Groot Rietveld in Kallo. In dit prachtige natuurgebied, vlakbij de Waaslandhaven, bevindt zich één van de grootste rietvelden van ons land. En dat zit (niet alleen in deze tijd van het jaar) vol vogels. Eén van de meest bijzondere vogelsoorten die hier sinds enkele jaren weer tot broeden komt, na vele jaren afwezigheid uit onze regio is het wondermooie woudaapje. Deze kleinste reigerachtige is nog steeds zeer zeldzaam maar doet het de laatste jaren gelukkig weer wat beter (dankzij biotoopherstel). Hij leeft teruggetrokken in het riet en struikgewas van het moeras, en is vooral actief in de schemering. Daarom is het woudaapje een moeilijk waar te nemen soort. Maar begin juli wordt deze schuchtere vogel wat meer zichtbaar omdat hij dan ook overdag actief naar voedsel (kleine visjes) zoekt om zijn jongen te voeden. Hij vliegt dan vaker over het riet en

laat zich zo af en toe zien. Met wat geluk krijg je 'm dan ook even te zien in een struik of op een rietstengel. Maar ook andere typische vogels van rietmoerassen krijg je hier in deze periode wel vaak te zien, zoals baardmannetjes, geoorde fuut, visdieffjes, kleine karekieten en Cetti's zangers.

Genoeg aanleidingen om een halve dag op de loer te gaan liggen naast het rietveld, en te observeren wat er hier beweegt.

Omdat dit een SLOW!-vogelexcursie is, maken we geen lange wandelingen maar blijven we wel lang op en rond één of maximaal twee plekken hangen. We doen het rustig aan en nemen de tijd nemen om de vogels te laten komen en ze uitvoerig te bekijken. Zo proberen we iets meer van hun gedrag, geluid en biotoop te leren. En dat op een geconcentreerde maar gezellige manier, samen maar wat apart kan ook, en met steeds enkele ervaren vogelaars, en kenners (qua fotografie, tekenen, geluiden...) in de buurt die je kunnen bijstaan met raad en tips.

Baardman - Saxifraga - Luc Hoogenstein

Praktisch:

Afspraak: 't Spant, Boomssteenweg 335, Wilrijk.

Vertrek: 7.30 u - Einde omstreeks 12.30 u

Kostendelend vervoer aan 0,07 euro/km.

Aanmelden gewenst voor 1 juli, via ardea@hobokensepolder.be of bel Joris via 0486/836.234.

Meebrengen: wandelschoenen, verrekijker (telescoop), camera, vogelgids, schetsboek, dekentje.

Zondag 3 juli van 9.30 u tot 14 u

Natuurbeheer in de Hollebeekvallei

Info: Dirk Vanderpe - dirk.vanderpe@telenet.be

Van harte welkom op onze activiteiten !

Honden kunnen in ons natuurgebied Hobokense Polder mee aan de leiband, maar kunnen niet mee bij andere activiteiten.

Kostendelend vervoer (7 eurocent/km wordt op de afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient ingeschreven te worden

Vandaag is het noordelijk deel van de Hollebeek (De Zwaantjes) aan de beurt.

We gaan er maaien, snoeien, en waar nodig exoten verwijderen. Al wie mee wil helpen, welkom, vele handen maken immers het werk lichter.

Praktisch:

Afspraak om 9.30 u aan het bruggetje van het park, ingang via de Hollebeekstraat te Hoboken, of via de Gillis Verdonckstraat te Wilrijk.

Er is een middagpauze voorzien. Er wordt gezorgd voor broodjes, koffie en frisdrank door Dirk. Tegen 14 u ronden we de werkzaamheden af en kunnen we nog wat na praten.

Gereedschappen zullen aanwezig zijn, wandelschoenen of beter nog laarzen zijn aangewezen.

Graag uw deelname melden aan Dirk Vanderpe, dit in verband met de aankoop van broodjes. Ook voor verdere vragen beschikbaar via email.

Natuurbeheer aan de Hollebeek - Dirk Vanderpe

Zondag 3 juli om 14 u

Zwerfvuilopruiactie in en nabij de Hobokense Polder

Door Vreedzaam Protest tegen Zwerfvuil o.l.v. Eric Van Braekel, Frank Van de Craen en Marc Wouters

Al van in het voorjaar 2013 is Vreedzaam Protest tegen Zwerfvuil op initiatief van Eef Flo en samen met Natuurpunt Hobokense Polder elke eerste zondag van de maand actief in de Polder of aan de rand van de Polder om sluikestort op te ruimen. Dus stroop uw mouwen op, smeer uw kuit en kom ons gerust (opnieuw) vergezellen want alle hulp zal nodig zijn.

Praktisch:

Afspraak om 14 u op de parking van United Caps, Schroeilaan 15 te Hoboken.

Info: vreedzaamprotesttegenzwerfvuil@hotmail.com of www.facebook.com/vreedzaamprotesttegenzwerfvuil

*Oogst van een zwerfvuilactie
Frank Van de Craen*

Vrijdag 8 juli om 9.30 u of 10 u

Er groeit iets in Meise ...!

Leiding: Hilde Janssens, 0479/81 39 98 - hiljans@hotmail.com

Een ervaren gids brengt ons naar Wild Meise voor een natuurronde. Een groot deel van de Plantentuin wordt als natuurlijk biotoop beheerd. Hier groeien inheemse orchideeën, lopen reeën rond en kabbelt het water van enkele bronbeekjes. In de Plantentuin groeien ook spontaan heel wat soorten korstmossen en paddenstoelen, waarvan sommige erg zeldzaam zijn. Stevig schoeisel aanbevolen!

In de Oranjerie eten we nadien dagverse huisbereide maaltijdsoep met wit en bruin bioboerenbrood.

Het ganse domein bezoeken met 18.000 soorten planten is wat veel voor 1 dag maar voor de tuin van de geneeskrachtige kruiden maken we zeker tijd! Bij regenweer zijn de "11 kassen" van het Plantenpaleis in onze internationaal befaamde Plantentuin een goed alternatief!

We passeren het kasteel van Bouchout en bekijken de tijdelijke tentoonstelling: Achilles Cools en Brenine.

Hun kunst vormt een symbiose

tussen plant, dier en mens. In beelden, schilderijen en etsen brengen zij hun persoonlijke weergave van de wereld, van de natuur met zijn grote vormenrijkdom en raadsels.

Praktisch:

- Inkom + gids + maaltijdsoep (zonder drank) = 20 euro
- Samenkomst: ofwel
 - 9.30 u op parking van Cultureel Centrum Aartselaar, Della Faillelaan 34 om auto-delend te rijden of
 - 10 u aan de ingang van Plantentuin Meise, Domein van Bouchout, Nieuwelaan 38, 1860 Meise - A12 Boom-Brussel, uitrit 3 'Meise'
- Terugkeer omstreeks 17.30 u
- Inschrijven VOOR 1 juli bij Hilde en **20 euro betalen op rekening van Natuurpunt Aartselaar BE07 5230 8080 0166**: met als mededeling "Meise"

Zondag 10 juli om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 0478/33 24 27 – jonckheeredesmedt@gmail.com of Wim Mertens, 03/216 93 62 - wim.a.mertens@skynet.be

Vandaag vliegen we er weer in tijdens het maandelijks weekend-beheer in de Hobokense Polder. Er wordt gewerkt van 9 u tot 13 u. We

kunnen ieders hulp gebruiken om het natuurbeheer uit te voeren: jong en oud, man en vrouw, ... Een greep uit de uit te voeren werken voor de

komende maanden:

- maaien en afvoeren van maaisel
- onderhoud wandelpaden
- verwijderen van exoten

- verwijderen van sluikestort

Vele handen maken het werk lichter en geven ook een fijne sfeer. Dus welkom.

Afspraakplaats: Schroeilaan 15 (straat naast de spoorweg) aan de container aan firma United Caps (= achteraan het bedrijf). Meebrengen: werkhandschoenen en stevige schoenen of laarzen

Donderdag 14 juli om 20 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus

Opgelet: uitzonderlijk vergadering in juli!

Geen vergadering in augustus!

Alle geïnteresseerden welkom

Zaterdag 23 juli om 8 u

Daguitstap naar het grenspark Kempen-Broek

Gids en inschrijven: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27 – jonckheeredesmedt@gmail.com

In dit zeer groot wandelgebied van meer dan 25.000 ha gaan we twee grote wandelingen maken: Weert en omgeving van de Kettingdijk (Nederland) en De Luysen-St. Maartensheide (België).

In en rond de grens bevindt zich de Kettingdijk, een gebied van Natuurmonumenten. Hier werden landbouwgronden terug in ere hersteld zodat de natuur die er vroeger was, kon terugkeren.

In het Smeethof overschrijd je letterlijk grenzen: tussen België en Nederland, tussen bossen, moerassen, weilanden en beken zoals de Veldhoverbeek en de Lechterrietbeek. Het Smeethof maakte samen met het Nederlandse Wijffelterbroek ooit deel uit van het uitgestrekte moeras van meer dan 5.000 ha op de grens van België en Nederland.

De vijvers van De Luysen en het aanpalende Mariahof zijn de grootste in Kempen-Broek. Dit gebied is in beheer van Natuurpunt.

Zij vormen samen met de aanpalende moerassen een waar paradijs voor vogels en vogelliefhebbers. Uitkijkpunten, vogelkijkhutten en knuppelpaden gunnen je een unieke blik in dit verrassende landschap.

Praktisch:

We vertrekken met volle auto's om 8 u op basis van kostendelend samenrijden (7 eurocent/km) aan 't Spant,

Boomsesteenweg 335 Wilrijk (parke- ren onder het viaduct).

Einde in Wilrijk omstreeks 18 u.

Meebrengen: picknick, verrekijker.

Gids en **verplicht inschrijven bij Danny Jonckheere voor 20 juli**

Zondag 31 juli om 12.30 u of 13 u

Wandeling Mispeldonk en Cassenbroek (Bonheiden)

Gids: Kurt Crauwels

In het zuidelijk deel van Bonheiden, tussen Boeimeerbeek en Dijle, ligt Mispeldonk. Samen met het Mechels Broek en het Cassenbroek vormt het een nagenoeg aaneengesloten groengebied op de rand van de Dijlevallei.

Mispeldonk en Cassenbroek hebben ongeveer eenzelfde ontstaans- geschiedenis. Het Cassenbroek is ontstaan uit een reuzemeander, gevormd door een rivier die de voorloper was van de huidige Demer en Dijle. De rivier liep lange tijd op

dezelfde plaats.

Door het wegvallen van de dynamiek werd deze meander afgesloten en trad de verlanding in werking. Op Mispeldonk had de rivier meer ruimte en daardoor verplaatste ze zich regelmatig over de volledige breedte van de vallei.

In tegenstelling tot het eerder kleinschalige land- schap in het Cassenbroek,

vinden we op Mispeldonk voornamelijk grote oppervlakten hooiweides en hooilanden voor vlinders. De meander ontstond zo'n 10 000 jaar geleden in de periode van de laatste ijstijden. Dijle en Demer hebben zich nu teruggetrokken en plaats gemaakt voor de veel kleinere Boeimeerbeek. De sporen die de grote rivieren achtergelaten hebben, kunnen we echter

nog steeds zien in het landschap.

Praktisch:

Vertrek met wagens om 12.30 u op de parking van het Cultureel Centrum van Aartselaar, della Faillelaan. Afspraak om 13 u aan de ingang van natuurgebied Mispeldonk, Koningin Astridlaan 2820 Bonheiden (via Dertien Eikenlaan naast Imelda-Ziekenhuis)

Einde omstreeks 18.30 u.

Meebrengen: Drankje voor onderweg, stevige stapschoenen en laarzen voor op het ven. Evt. veldgidsen vlinders, insecten en kevers.

Problemen met vervoer? Contacteer Luk Smets, 0477/66 94 32 – luk.smets@telenet.be

Woensdag 3 augustus van 9 u tot 13 u

Natuurbeheer in de Hollebeekvallei met de Goudklompen en sympathisanten

Info: Dirk Vanderpe – dirk.vanderpe@telenet.be

Vandaag komen de volkstuintjes, ook wel Het Motteke genoemd, aan de beurt. We gaan er maaien, snoeien, en waar nodig exoten verwijderen. Al wie mee wil helpen, welkom, vele handen maken immers het werk lichter.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan het rusthuis, parking op het einde van de Salesianenlaan.

Er is een middagpauze voorzien. Er wordt gezorgd voor broodjes, koffie en frisdrank door Dirk. Tegen 13 u ronden we de werkzaamheden af. Gereedschappen zullen aanwezig zijn, wandelschoenen of beter nog laarzen zijn aangewezen.

Graag uw deelname melden aan

Dirk Vanderpe, dit in verband met de aankoop van de broodjes. Ook voor verdere vragen beschikbaar via mail.

Zondag 7 augustus om 14 u

Vlinderwandeling in de Hobokense Polder

Gids: Toon Verbruggen

We maken een wandeling van ongeveer 5 kilometer langs de interessantste vlinderplekjes in de Hobokense Polder.

Vandaag frist Toon je kennis over verschillende vlinders nog eens 'life' op of laat hij je kennis maken met de vlinders die in de Hobokense Polder kunnen voorkomen. Atalanta, bruin, bont en oranje zandoogje, dagpauw-oog, kleine vos, distelvlinder, gehakkelde aurelia, groot en klein koolwitje, klein geaderd witje, hooibeestje, Icarusblauwtje, boomblauwtje, bruin blauwtje, kleine vuurvlinder, koningin-nenpage en landkaartje kunnen rond deze tijd waargenomen worden. Of zijn er uit het zuiden gele luzernevlinders aan komen vliegen of een rouwmantel? De Hobokense Polder heeft al deze vlinders reeds te gast gehad. Enkele jaren geleden konden we een "nieuweling" voor de Polder ontdekken: de eikenpage. Wil je thuis vlinders aantrekken? Dat kan je doen door rottende bananen op een voederplankje in de zon te leggen.

Praktisch: Afspraak om 14 u op de parking aan United Caps, Schroei-laan (naast spoorweg). Einde omstreeks 17 u.

Meebrengen: zonne- en muggenmelk (bij voorkeur lange broek), stevige wandelschoenen, vlindergids (indien in bezit) en verrekijker.

Deze tocht kan niet doorgaan bij regenweer of felle wind. Dan houden de vlinders zich immers verscholen.

Bij twijfelachtig weer kan u zondagvoormiddag 7 augustus tussen 11 u en 13 u op de website www.hobokensepolder.be nagaan of de tocht al dan niet doorgaat.

Bruin blauwtje

Kleine vos - Toon Verbruggen

Zondag 7 augustus om 14 u

Zwerfvuilopruiactie in en nabij de Hobokense Polder

Door Vreedzaam Protest tegen Zwerfvuil o.l.v. Eric Van Braekel, Frank Van de Craen en Marc Wouters

Meer info: zie 3 juli

Donderdag 11 augustus om 19.30 u

Start cursus Op Hoge Poten (Steltloperscursus)

3 theorielessen, 2 praktijkuitstappen

Meer info: verder in Polder.blad

Zondag 14 augustus om 8 u

Vogelexcursie: Steltloperstocht (NL)

Gids: Luc Van Schoor

Info: Marc Hofman: 0494/56 01 07 - marc.hofman3@telenet.be

Geheel in het thema van de cursus, neemt ARDEA u weer mee naar de beste steltlopersplekjes van Zeeland. Een niet te missen zomerklassieker voor doorwinterde vogelaars (en zomerse cursisten!), ter afwisseling van die saaie strandvakantie...

De slikken in de Oosterschelde zijn in deze periode van het jaar immers een eldorado voor tal van prachtige modderliefhebbers die zich aan een bestaan in natte of modderige gebieden hebben aangepast.

Duizenden steltlopers die in noordelijke streken broeden, trekken in de nazomer naar de Waddenzee en de Zeeuwse Delta. Sommige overwinteren hier, anderen trekken verder naar het zuiden nadat ze zich hebben volgegeten op de slikken. Ze foerageren er op insecten, wormen, weekdieren en kreeftachtigen, soms ook wel op plantaardig materiaal, kleine visjes, etc. Veel steltlopers hebben daarom een aangepaste snavel. Ze kunnen, zelfs met een dichte snavel, de uiteinden enigszins als een pincet opensperren. Bovendien is bij deze soorten de snavelpunt bezet met kleine tastlichaampjes. Deze dienen om bij het onderzoek van de bodem prooi op te sporen. Wonderlijke biotechnologie met vleugels aan.

Sommige vogels vertonen nu nog het kleurrijke zomerkleed en daarom is dit hét moment om deze bonte bende op te zoeken en te bewonderen.

We trekken naar de leukste plekjes en gebieden waar deze steltlopers voedsel zoeken en overtijen tijdens het hoog tij. Met een zonnetje erbij dat alles extra kleurt, wordt deze uitstap beslist weer eentje om duimen en vingers af te likken. Bij dat laatste past voor de liefhebbers ook een frisse pint op een plaatselijk terrasje.

Zorg dat je er zeker bij bent. We gaan het geen twee keer zeggen!

Praktisch:

- Vertrek om 8 u, 't Spant, Boomse steenweg 335 Wilrijk
- Einde omstreeks 18 u ter plaatse
- Kostendelend rijden (0,07 euro/km)
- Meebrengen: Picknick, vogelgids, verrekijker, telescoop, camera, zonnecrème.
- Bij droog weer volstaan stevige wandelschoenen

Zaterdag 27 augustus om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 0478/33 24 27 – jonckheeredesmedt@gmail.com

Meer info: zie 10 juli

Zaterdag 27 augustus om 7.30 u

Vogelringdag: SING-SING... I'VE GOT TO RING!

Kennismaking met het vogelringwerk in ringstation Broek de Naeyer

Gids: Eric Callebaut - Leiding: Luc Van Schoor, 0494/33 63 09

Na eerdere bezoeken aan de ringstations van De Kuifeend (2013) en Essen (2014) is ARDEA dit jaar te gast op het ringstation van het natuurgebied Broek De Naeyer te Willebroek. Ringer en natuurgids Eric Callebaut toont ons in de praktijk hoe het ringen van vogels voor wetenschappelijk onderzoek verloopt. In deze tijd van het jaar trekken heel wat moeras- en zangvogels uit het noorden al door onze streken, op weg naar het zuiden om daar te overwinteren. Dat levert kansen om vogelsoorten die je niet zo vaak te zien krijgt, beter te leren kennen. Of om een tiftjaf eens letterlijk even in de ogen te kunnen kijken. Tussen twee ringsessies is een wandeling in het natuurgebied voorzien. Dat belooft een boeiende voormiddag te worden!

Let op: om verstoring te vermijden is het aantal deelnemers beperkt tot maximaal 15 personen, dus inschrijving is nodig! Dit gebeurt d.m.v. storting van 3 euro (NP-leden) en 5 euro (niet-leden) per persoon. De opbrengst gaat integraal naar het ringwerk (voor aankoop materiaal).

Praktisch:

- Gids: Eric Callebaut (lokaal ringwerk, natuurgids)
- Afspraak: 't Spant, Boomsesteenweg 335, Wilrijk
- Vertrek: 7.30 u, terug ca 12.30 u ter plaatse
- Kostendelend rijden (0,07 euro/km)
- Meebrengen: warme, wandelkledij

Vooraf inschrijven: stort het bedrag p.p. op rek. BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder met als mededeling "Ringstation 2016". De volgorde van de ontvangst van de overschrijving is bepalend voor de inschrijvingen. Stuur ook een e-mail naar ardea@hobokensepolder.be. Zo kunnen we u tijdig verwittigen indien uw inschrijving te laat zou zijn wegens volgeboekt. In dat geval wordt het geld terug gestort.

Zaterdag 27 augustus om 20.30 u

Nacht van de Vleermuis in de Hobokense Polder

Gids: Bert Mertens, bert.mertens@skynet.be

Verruim je blik en kom naar de Nacht van de Vleermuis! Naast onze dagdagelijkse vogels en zoogdieren zijn er in de Hobokense Polder ook tal van vleermuizen waar te nemen. Zin om eens in de wereld te duiken van onze vleermuizen? Dan moet je zeker aanwezig zijn op deze avond. We geven je aan de hand van een powerpoint een introductie over onze vleermuizen. Hoe leven ze, hoe kan je ze herkennen en hoe communiceren ze? Nadien gaan we het natuurgebied in om een kijkje te nemen en te luisteren naar deze merkwaardige vliegende zoogdieren.

Praktisch:

Afspraak om 20.30 u in De Schorren,

Graspolderlaan 32 Hoboken.

Na de powerpoint maken we een wandeling in de Hobokense Polder. Voorzie lange broek en gesloten schoeisel, muggenmelk, een warme pull of jas (het kan fris worden). Einde omstreeks 23 u.

Inschrijven noodzakelijk bij de gids. Maximum 25 personen kunnen deelnemen.

Watervleermuizen - Saxifraga - Jeroen Willemsen

Zondag 28 augustus om 10 u

Fietstocht in het Mechels Rivierengebied

Begeleiding en inschrijvingen: Andre Van Langenhove: 03/288 00 81
of Paul Van den Broecke: 03/828 63 38

Ook dit jaar richt Natuurpunt Hobokense Polder een familiale fietstocht in van ca. 45 km.

Waar gaan we fietsen?

We gaan deze keer fietsen langs zeven waterlopen in het Mechelse Rivierengebied.

Wat breng je mee?

- 1 fiets per persoon
- Regenjas (die we hopelijk niet gaan nodig hebben)
- Een brok gezonde humor en de nodige babbels voor onderweg
- Een lunchpakketje voor onderweg

Vertrekpunt:

We spreken af aan de speelweide van Hoboken-Polderstad. Wie geen fietsrek heeft voor de auto, kan zijn fiets afleveren aan de camionette voor transport.

We vertrekken om 10 u met de auto naar Rumst.

Waar moeten we zijn in Rumst?

Het beste met de GPS coördinaten:

N51°04'31"

E4°25'32" of decimaal:

N51.074153

E4.425456

Heb je geen GPS, begeef je dan naar einde van de straat "Markt" in Rumst. Daar volg je de pijlen voor de parking.

We fietsen aan een tempo dat iedereen (getraind of boodschappen-fietsers) gemakkelijk aankan.

Na de fietstocht is er - voor wie wil - de mogelijkheid om met de groep een warme maaltijd te nuttigen in Hoboken. Juiste locatie wordt later meegedeeld.

Na de fietstocht is er - voor wie wil - de mogelijkheid om met de groep een warme maaltijd te nuttigen in Hoboken. Juiste locatie wordt later meegedeeld.

En trappen maar ... - André Van Langenhove

Om alles in goede banen te leiden vragen we u om **in te schrijven** voor deze activiteit.

Liefst via de website: <http://wijvande-polder.be/goudklompjes/documents/fietstocht/programmas/inschrijven.php> of telefonisch bij André of Paul

Zondag 4 september om 8.30 u

Vogelexcursie: 3de Vogel-Verrassingstocht

Gids: Luc Van Schoor - Leiding: Wim Roelant, 0477/34 07 21

Zonder voorplanning beslissen we pas daags voordien waar deze tocht heen leidt... Spannend, maar wel optimaal om zo eens te kunnen inspelen op de actualiteit van zeer recente, boeiende vogelwaarnemingen. Daarom verneem je bij het vertrek pas waar de excursie naar toe gaat. De vogelactualiteit is natuurlijk slechts een aanleiding om samen nieuwe gebieden te ontdekken. De twee voorbije jaren brachten ons zo tot over de Nederlandse grens naar De Biesbosch (2014) en het strand van Westkapelle (2015). Of het dit jaar ook weer naar het buitenland gaat, is niet te voorspellen. En zo ja: wélk buitenland dan? Laat

je verrassen, maar wees gerust: het wordt weer een onvergetelijke dag boordevol vogels!

Praktisch:

- Vertrek om 8.30 u aan 't Spant, Boomsesteenweg 335 te Wilrijk
- Einde om 18.30 u ter plaatse
- Kostendelend rijden (0,07 euro/km)
- Meebrengen: picknick, vogelgids, verrekijker, telescoop, camera, zonne-crème.
- Bij droog weer volstaan stevige wandelschoenen

Visdiefje - Guy Borremans

Zondag 4 september om 14 u

Zwerfvuilopruiactie in en nabij de Hobokense Polder

Door Vreedzaam Protest tegen Zwerfvuil o.l.v. Eric Van Braekel, Frank Van de Craen en Marc Wouters
Meer info: zie 3 juli

Zondag 11 september om 8.45 u

Daguitstap naar Zammelsbroek en Averbode Bos en Heide

Gidsen: Koen Thibau (Zammelsbroek) – Stan Van Damme (Averbode Bos en Heide)
Info en inschrijven: Hedwig Van den Eynden - hedwig.vandeneynden@skynet.be - 0486/82 27 92 (Peter Van Elsacker)

Ten zuiden van Geel, ter hoogte van Zammel en Oosterloo ligt het natuurgebied Zammelsbroek. Koen Thibau, conservator van het gebied, zal ons in de voormiddag gidsen in deze rustige, brede vallei van de Grote Nete waar je een grote verscheidenheid van biotopen vindt. Kenmerkend zijn de grote plassen die ontstaan zijn door turfwinning en ontginning van moerasijzererts (ijzeroer). Omdat Averbode Bos en Heide mee in het LIFE-programma van de Europese Unie zit, kon Natuurpunt het natuurherstelproject realiseren: herstel van vennen, heide, duinen en graslanden en het bos omvormen tot natuurlijk waardevol bos en de toegankelijkheid vergroten. In de namiddag maken we een flinke landschapswandeling om eens te bekijken hoe het landschap na enkele jaren van natuurbeheer veranderd is.

Praktisch:

We vertrekken op basis van kostendelend samenrijden (7 eurocent/km) om 8.45 u op de parking onder de viaduct aan 't Spant, Boomsesteenweg 335, Wilrijk. Einde in Wilrijk omstreeks 18 u.

Meebrengen: picknick en drankje, stevige wandelschoenen, verrekijker.

Aanmelden voor

8 september bij Hedwig Van den Eynden voor de wagenverdeling. Deelnameprijs: 2 euro (gids Zammelsbroek) af te rekenen bij vertrek.

Zammelsbroek - Peter Van Elsacker

Donderdag 15 september om 20 u

Open bestuursvergadering

Welkom in Cultuurcafé Moretus, Berkenrodelei, Hoboken

Zaterdag 17 september om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Danny Jonckheere, 0478/33 24 27 – jonckheeredesmedt@gmail.com of Wim Mertens, 03/216 93 62 - wim.a.mertens@skynet.be
Meer info: zie 10 juli

Zaterdag 24 september om 15 u

ARDEA's Jaarlijkse Herfstbijeenkomst

Info- en Ontmoetingsmoment + Verkiezing Vogelfoto van het jaar 2016

Vanaf dit jaar organiseren we nog slechts één maal per jaar een ontmoetingsmoment voor iedereen die bij onze vogelwerkgroep betrokken is of wil zijn. Na de opstartjaren van ARDEA, waarin we in elke semester ergens anders in ons werkingsgebied neerstreken voor dit gezellig gebeuren, vindt het ontmoetingsmoment nu nog slechts één maal per jaar plaats. Wel in een aangepaste formule, met info-momenten, boeiende gastsprekers en korte rapportages met tussendoor veel tijd en ruimte

om bij te praten, ideeën uit te wisselen en andere vogelfreaks (beter) te leren kennen tussen pot en pint. We voorzien een overheerlijke, gezonde hap zodat we even gezellig kunnen tafelen, en we verkiezen samen met jou de beste vogelfoto van het jaar. De locatie aan de rand van het Fort 5 te Edegem is een schitterende plek voor deze gelegenheid. Je kan er even een frisse neus halen in de natuur, of gewoon aalscholvers spotten vanaf het terras. Kortom, het wordt hét ARDEA-

moment van het jaar! Noteer alvast de datum, en schrijf je in (voor 20 september), zo hebben we zeker voldoende dranken en spijzen in huis... Op het programma o.a.:

- Rapportages over de voorbije onderzoeken (uilen, inventarisaties, HBP-, zwaluw-, trektellingen, blauwe-reigerkolonie,...),
- De slechtvalken in Antwerpen-

zuid: drone-onderzoek (geweldig beelden), evaluatie van de nestkast etc.

- Officiële lancering van ARDEA's Uilenwerkgroep (met acties en projecten omtrent uilen en valken in de regio)
- Presentatie van het jaarprogramma voor 2017 (belangrijkste projecten, reis, oproepen tot medewerking...)
- Running slideshow: de leukste beelden van de voorbije uitstappen
- Gastspreker Patrick Dictus (deskundige groen en beheer van de Stad Antwerpen): "Het stedelijk bos- en groenbeheer toegelicht. Welke rol spelen vogels daarbij?"

Ook niet te missen:

- Een heerlijk gezond en vers dinerbuffet, vanaf 18 uur
- Verkiezing van ARDEA's vogelfoto van het jaar 2016
- ARDEA-stand met de nieuwe ARDEA-gadgets!
- Ontvang de nieuwste editie van het ARDEA-Bulletin en de ARDEA-vogelcard
- ARDEA-vogelcafé met o.a. heerlijke (vogel-)bieren en frisse sapjes tot 23 uur

Geelgors - Rudy Vansevenant

- Ter afsluiting: een los partijtje Pétanque

Praktisch:

- **Inschrijven kan d.m.v. een mailtje voor 20 september** naar ardea@hobokensepolder.be, zo ben je alvast zeker van een stoel, een glas, een bord en een leuk info-mapje. Door gelijktijdige **overschrijving** van 10 euro p.p. op rek. BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder met vermelding van "Ardea herfst-

meeting 2016" ben je ook verzekerd van een drankje en hapje om dat glas en bord te vullen (= reservatie voor het buffet)!

- Het definitieve programma wordt begin september in detail aangekondigd op de blog.
- Aanvang om 15 u, buffet van 18 tot 20 u, aansluitend bekendmaking Vogelfoto 2016 en 'vogelcafé' tot 23 u...
- Plaats: lokaal van Vissersclub vzw Om ter Grootst, in Hangar 27 van Fort V, Parklaan, Edegem

Zondag 25 september om 13.30 u of 14 u

Een cobra in Waarloos: wandeling langs de Wouwendonkse loop

Gids: Dirk Costrop van Natuurpunt Oude Spoorweg

Info: Jan Eulaers, jan.eulaers@icloud.com – 0495/52 77 31

Inderdaad, er is een cobra in Waarloos. Geen dier, maar de Wouwendonkse loop die na een aantal aanpassingswerken duidelijk de vorm van een cobra heeft. Natuurpunt heeft aangrenzende percelen in eigendom en samen met de provincie Antwerpen zal men daar een mooi natuurgebied creëren, maar tevens het benutten als waterbuffering om de aanliggende woonzones eindelijk van wateroverlast te vrijwaren.

Praktisch: We vertrekken op de parking van het Cultureel Centrum, della Faillelaan te Aartselaar. Afspraak ook mogelijk om 14 u aan de kerk van Waarloos. We wandelen door de spoorwegberm en omgeving.

Na 6 á 7 km stappen zijn we ca. 2,5 u later terug aan het vertrekpunt. Laarzen zijn niet nodig. Dirk Costrop van Natuurpunt Oude Spoorweg is onze gids. Hij zal vooral toelichting geven over het beheer van de oude spoorwegberm, over de waterretentiewerken in verschillende vormen (uitgevoerd en het gepland) en hoe de spoorwegberm evolueerde tot het natuurgebied dat het thans is. Deelname is gratis.

Einde omstreeks 17 u
Voor meer informatie en bij mogelijke vervoerproblemen kan je terecht bij Jan Eulaers.

Op Hoge Poten - Cursus Steltlopers

In deze nieuwe cursus belichten we een boeiende groep vogelsoorten die één ding gemeen hebben: ze hebben allen hoge pootjes, wat hen in staat stelt om in ondiepe waters te bewegen op zoek naar voedsel. Dat maakt hen sierlijk, elegant en fascinerend. Maar ook hun trekgedrag, vaak in groepen van duizenden vogels samen, is adembenemend.

Sommige soorten als kluut en wulp laten zich zonder veel moeite herkennen, maar heel wat steltlopers lijken erg op elkaar, en het vergt kennis en oefening om ze te kunnen onderscheiden. Zwarte ruiters, groenpootruiters, rosse grutto's en kemphanen in najaarskleed, oeverlopers en witgatjes, poelruiters en -snippen, strandlopers in alle kleuren...: ze maken het ons niet meteen makkelijk. Maar geen nood! Bij het begin van het trekseizoen, waarin vele steltlopers langs onze kust- en riviergebieden passeren, serveert ARDEA u een reeks lessen en excursies om tussen de pootjes het vogeltje te leren zien! Daarvoor staan de lesgevers, allen gepassioneerde en ervaren ornithologen en gidsen als Koen Leysen, Gerald Driessens, Eric De Keersmaecker en Luc Van Schoor met drie avondlessen en twee praktijkexcursies garant. Ook het lopen op stelten kan tijdens de cursuspauzes worden geoefend. Niet te missen dus!

Programma:

Donderdag 11 augustus, 19.30 – 22.15 u Theorieles 1

Koen Leysen (Natuurpunt-educatie) vertelt op meesterlijke wijze alles over soorten steltlopers, hun kenmerken, habitats, trek, voorkomen, bedreigingen...

Dinsdag 16 augustus, 19.30 – 22.15 u Theorieles 2

Koen Leysen vertelt verder, op dezelfde meesterlijke wijze. Helaas is er ook dan nog tijd te kort om alles over steltlopers gezegd te krijgen.

Zaterdag 20 augustus, 9 – 13 u Praktijkles 1

Erik De Keersmaecker (Natuurpunt Rupelstreek) en Luc Van Schoor (Ardea) nemen u mee naar één van de beste vogelgebieden in de streek, het Noordelijk eiland in Wintam, om een aantal steltlopers in hun natuurlijke omgeving waar te nemen.

Woensdag 24 augustus, 19.30 – 22.15 u Theorieles 3

Gerald Driessens (Natuurpunt-studie) brengt 'de theorie van de praktijk van het determineren van steltlopers in het veld'.

Zondag 28 augustus, 9 - 17.30 u Praktijkles 2

Gerald Driessens en Ardea-gidsen nemen u tenslotte een hele dag

Grutto - Kathy De Lange

mee naar steltloperrijke gebieden in Zeeland, om de theorie grondig in te oefenen tijdens een stevige excursie.

- Vanaf 1 juli openen de inschrijvingen. Prijs: 24 eur (NP-leden) en 32 eur (niet leden).
- Je bent pas ingeschreven door **storting van het gepaste bedrag** op rekening BE81 523 0806 50424 van Natuurpunt Hobokense Polder m.v.v. Cursus Steltlopers + aantal.
- Plaats theorielessen: CC Moretus, Berkenrodelei 36, 2660 Hoboken.
- Plaats van afspraak van de praktijklessen wordt tijdens de cursus meegedeeld aan de cursisten.
- Coördinatie en inlichtingen: Joris Van Reusel (0486/83 62 34) - ardea@hobokensepolder.be

Wat gebeurt er in de Polder?

Tekst: Wim Mertens en Peter Van Elsacker - Foto's: André Van Langenhove,

Elk voorjaar start in de natuur een nieuwe cyclus. Planten beginnen te groeien en te bloeien om zich via zaden voort te planten. Insecten en andere ongewervelde dieren kruipen uit hun eitje, ontwaken of ontpoppen en beginnen te groeien om uiteindelijk ook nakomelingen te produceren. Ook vogels beginnen, nu er opnieuw voldoende voedsel (planten, insecten...) is, te nestelen. Trekvogels komen één voor één terug uit het zuiden. En ook vissen en zoogdieren denken tijdens de lentemaanden enkel aan vermenigvuldiging. Kortom het voorjaar is een periode waarin de natuur erg gevoelig is. De natuurbeheerder kan zich best een tijdje gedeisd houden. Geen maai- of kapwerken, want deze zijn nefast voor al die voortplantingsinspanningen van plant en dier.

Maar de Goudklompjes zitten niet graag stil en kunnen elkaar geen drie maanden missen. Om deze periode toch op een nuttige wijze te overbruggen, organiseerden we dit jaar een cursus Natuurbeheer, waarin de achterliggende redenen van al het werk dat wij in de Hobokense Polder uitvoeren, uit de doeken werd gedaan.

Kijkwand

In het natuurgebied gebeurde dus niet zo heel veel. De nieuwe kijkwand, die ondertussen de naam "Roerdomp" kreeg, en de directe omgeving werden verder afgewerkt. Onder de kijkgaten en op de banken werden houten planken bevestigd. Het pad werd verder verstevigd en erlangs werden wilgenschermen geplaatst en hagen aangeplant. Je

kan nu zonder de watervogels te verstoren naar de kijkwand wandelen. Op termijn, als de haagplanten voldoende zijn uitgegroeid, zullen de wilgenschermen worden verwijderd. Het landschap zal er dan nog natuurlijker en mooier ogen. Op 18 september zal de "Roerdomp" officieel ingehuldigd worden.

Wandelpaden

Op het modderigste deel van het wandelpad langs de oude spoorweg werd tussen de oude sporen boskiezel aangebracht. Een hele verbetering, maar helaas volstond 30 ton niet om het pad over de volledige lengte op te hogen. Het deel aan de aciérie wordt later dit jaar aangepakt.

Runderen

Door een betere geboortepanning bij de runderen werden dit jaar geen kalfjes geboren in de winter. We verwachten er wel enkele de komende maanden. In juni zullen de runderen verplicht worden om bepaalde stukken van het begrazingsraster te begrazen waar ze nu, in tijden van overvloed, uit zich zelf weinig komen. De eerste twee weken van juni moeten ze aan de aciérie de Japanse duizendknoop in toom houden,

nadien zullen ze twee weken doorbrengen aan de Ruitersplas om ook daar de duizendknoop te kortwieken. Ondertussen krijgen vele bloemen, waaronder enkele orchideeënsoorten, de kans om de graslanden in het grote raster prachtig te kleuren.

Natuurbeheer

Tijdens het broedseizoen worden zware en lawaaierige werken zoveel mogelijk vermeden. Daarvan hebben de Goudklompjes gebruik gemaakt om een cursus Natuurbeheer te volgen om meer inzicht te krijgen van de achterliggende redenen en doelstellingen van natuurbeheer. Na de cursus vlogen ze er half mei weer in: de jaarlijks terugkerende strijd tegen Japanse duizendknoop is aangevat. Het kijkpunt "De Do-daars" werd grondig vrijgemaakt. Met de hulp van leerlingen van De Leerexpert (August Leyweg 14) werd het Kompasveld naast United Caps onder handen genomen, waarvoor hartelijk dank, gastjes! Het stopt hiermee niet, er is nog weken werk om Japanse duizendknoop op andere plaatsen in de Polder af te maaien.

De eerste maanden beperkt het werk zich tot het maaien van Japanse duizendknoop. We trachten deze woekerende plant uit te putten door drie of vier keer per jaar te maaien. Hopelijk geeft hij na verloop van tijd ooit helemaal de geest. Maar geduld is een schone deugd. Op sommige plekken houden we dit al 10 jaar vol. Hier groeien ondertussen wel al vele andere planten, maar ook de Japanse duizendknoop steekt hardnekkig jaar na jaar zijn kop op, gelukkig elk jaar een beetje minder florissant.

*Foto's: Vorige blz:
Onze Goudklompjes aan de picknick
en bij het aanbrengen van boskiezel*

*Foto's: Hiernaast:
Japanse duizendknoop verwijderen.
Laatste werkzaamheden aan de
nieuwe kijkwand De Roerdomp.
Praktijkles in de Hobokense Polder
van de cursus Natuurbeheer met
conservator Wim als gids.*

Andre Van Langehove

Andre Van Langehove

Teambuilding in de Hobokense Polder

Op donderdag 10 maart hadden we met Helion onze eerste teambuilding van het jaar. Dit jaar wilden we eens iets anders doen dan de traditionele teambuilding activiteiten en besloten we op zoek te gaan naar een leuk goed doel om hen een namiddag te gaan helpen.

Uiteindelijk kwamen we terecht bij Natuurpunt. In en rond de Hobokense Polder wordt helaas nog regelmatig afval gestort. Daarom besloten we afval te gaan ruimen vlak aan het domein, om de omgeving mooi en aangenaam te houden voor wandelaars en fietsers.

Het weer kon niet beter zijn, een prachtig lentezonnetje gaf ons goede moed om er in te vliegen. We gingen in twee ploegen aan de slag met knijpers, afvalzakken en natuurlijk werkhandschoenen, want geloof mij, het afval dat je soms tegenkomt wil je écht niet met blote handen aanraken. Zo ruimde ik samen met mijn collega meer dan twintig gebruikte pampers op!

De groep van Helion - Danny Jonckheere

Na bijna anderhalf uur hard doorwerken hadden we samen meer dan 25 vuilniszakken verzameld, een oude stoel, en een verkeerspaal. Met een tevreden hart eindigden we deze opruimactie, niet enkel hebben we wat frisse lucht gehad én hebben

we de natuur geholpen, we hebben ons als collega's ook echt geamuseerd, een absolute win-win situatie voor meerdere partijen dus. Zijn jullie nog op zoek naar een leuke teambuilding activiteit? Ik ben er zeker van dat dit voorstel op veel enthousiasme onthaald zal worden!

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Fietsenwinkel XTR-shop, Kapelstraat 137, 2660 Hoboken Tel. 03/827 58 47
Verzekeringen en beleggingen Alert NV, Kioskplaats 62, 2660 Hoboken Tel. 03/827 31 50
Verzekeringskantoor Marc Van Ruymbeke, Frans Smekensstraat 7, 2660 Hoboken Tel. 03/827 29 48
Beenhouwerij Van der Keere, Kapelstraat 39, 2660 Hoboken Tel. 03/827 53 01
Tuinaanleg Huylebroeck, Jules Pauwelstraat 50/52 2660 Hoboken Tel. 03/830 44 90
Uurwerken, juwelen en optiek, Annik De Mey, Kioskplaats 81 / 83, 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12
Centrale verwarming & Sanitair Lamberechts bvba, Jan van de Wervelaan 39, 2660 Hoboken Tel. 03/830 29 75
Brood & Banket bij Marc & Evi Helsen, Kregelstraat 83, 2660 Hoboken Tel. 03/827 47 04
Broodjeszaak Bagatelle, Steynstraat 35, 2660 Hoboken Tel. 03/825 47 44
United Caps, voorheen Procap, plasticen dopjes, Schroeielaan 15, 2660 Hoboken Tel. 03/830 40 00
Taverne De Schorren, Graspolderlaan 32, 2660 Hoboken Tel. 03/828 49 96
Illustrating animator, Jasper Van Gestel, www.jaspervangestel.be
Designer Antwerpen, Johan Meuris, www.johanmeuris.eu Tel. 0494/14 79 23
BVBA Polmar, Café Den Duivenbond, Lageweg 9, 2660 Hoboken Tel. 0496/90 07 11

Waarnemingen van 1/3/2016 t.e.m. 31/5/2016

Marnix Lefranc

In onderstaand artikel worden waarnemingen besproken van 1/3/2016 t.e.m. 31/5/2016 binnen het gebied van de Natuurpuntafdeling Hobokense Polder. Behalve de vogelwaarnemingen worden alle overige waarnemingen hier in beschouwing genomen. We noteren in totaal 1009 waarnemingen als volgt verdeeld: planten (499), mossen/korstmosses (0), zwammen (19), amfibieën (10), vissen (0), zoogdieren (90) en tot slot nog de invertebraten (391).

Volgende vlindersoorten werden waargenomen: **atalanta** (ML, PB), **bont zanddoogje** (CV, DS, FW, JVDB, LS, ML, MW, PB, RP en WM), **boomblauwtje** (JVWB, ML, MW en PB), **citroenvlinder** (BM, BMR, FW, JDC, JVWB, JVDV, ML, MW, PB, RP, SDR, TV en WM), **dagpauwoog** (BM, CV, DS, ML, PB, RP, TV en WM), **gehakelde aurelia** (JVWB, KF, ML, PB en WM), **groot koolwitje** (PB), **hooibeestje** (PB), **Icarusblauwtje** (ML, PB), **klein geaderd witje** (EMOO, KF, ML en PB), **klein koolwitje** (BMR, CV, DS, ML en MW), **kleine vos** (FW), **landkaartje** (ML) en **oranjetipje** (ML, PB en SV).

Bij de nachtvlinders noteren we als meest bijzondere soorten: **abelen-**

Icarusblauwtje - Toon Verbruggen

bladsteelmineermot (JP), **witband-silene-uil** (JP), **bremsneeuwmot** (DS), **slanke wilgenkokermot** (DS), **vierkantoogbladroller** (DS) en **vroege veldbieskokermot** (DS).

Zoals te verwachten bij de libellen was de **bruine winterjuffer** de eerste soort die werd waargenomen (ML op 20/4). Later volgden nog andere soorten: **azuurwaterjuffer** (PB), **lantaarntje** (PB), **platbuik** (ML, PB), **vuurjuffer** (KF, MW) en als meest opmerkelijke soort was er de **bruine korenbout** (PB).

Er waren ook al waarnemingen van sprinkhanen: **bramensprinkhaan** (PB), **gewoon doortje** (DS, RP) en het vrij zeldzame **zanddoortje** (PB).

Op het lijstje met zoogdieren vinden we heel wat soorten: **gewone bosmuis** (AJ, SR, SJ, en SB), **dwergmuis** (AJ, SR, SJ en SB), **eekhoorn** (BM, DJ, KL, LS, PVD, PV, RV en SD), **egel** (AJ, BM, MW, SJ en SB), **huismuis** (JP, MW), **huisspitsmuis** (AJ, SR, SJ en SB), **mol** (MS en PB), **ree** (BM en ML), **steenmarter** (BM, KB en PH), **vos** (BM en ML), **bruine rat** (KS en PD) en **konijn** (DV, EM, KB, LJ, LS, PB, SV, SDS en TV). De meest spectaculaire waarnemingen van zoogdieren waren op de Schelde: de **gewone zeehond** (JS op 30/4, LVS en MM) en een **bruinvis** (PL op 19/4).

Ruim de helft van alle waarnemingen zijn planten. Het vermelden waard zijn volgende soorten: **duivelswandelstok** (RD), **kerspruim** (BMR), **rond wintergroen** (ML), **slanke waterbies** (WM en ML), **grote keverorchis** (ML), **bijenorchis** (AJ, ML en SJ), **franjekelk** (WM en ML), **rood herderstasje** (EMOO) en **eekhoorngras** (EMO).

Naar aanleiding van de eerste praktijkuitstap voor de cursus "Bomen en struiken" op 17/5 werd in de Hobo-

Bruine korenbout - Peter Bastiaensen

Bijenorchis - Saxifraga - Hans Dekker

kense Polder meer uitgebreid naar bomen en struiken gekeken. Dit leverde een aantal bijzondere soorten op: **gedeelde meelbes** (ML), **goudenregen** (ML), **Tartaarse kamperfoelie** (LS en ML), **zilverlinde** (ML), **vederesdoorn** (LS en ML), **kwee** (ML) en **pluim-es** (LS en ML).

Met dank aan alle waarnemers:

Alain Gysels (AG), Annelies Jacobs (AJ), Bert Mertens (BM), Bram Van Looock (BVL), Buyst Marie-Rose (BMR), Cedric Marsboom (CM),

christel v (CV), Dan Slootmaekers (DS), Danny Jonckheere (DJ), Diemer Vercayie (DV), eddie maes (EM), Edith Swerts (ES), Erik Molenaar (EMO), Erik Moonen (EMOO), Eva Suls (ESU), Frank Wagemans (FW), Guy Borremans (GB), Henri Stappaerts (HS), Indra Jacobs (IJ), Jan de Clerck (JDC), Jan Van Den Berghe (JVDB), Jan Vanwysberghe (JVWB), Jean-Francois Olivier (JFO), Jelle Ronsmans (JR), Joachim Pintens (JP), John Van de Voorde (JVDV), Joost Reyniers (JR), Joris Elst (JE), Koen Leysen (KL), Konings Flor (KF), Kris Boers (KB), Kristijn Swinnen (KS), Leo Janssen (LJ), Leysen Peter (LP), Liliane Van Royen

(LVR), Lindsey Helsen (LH), Louis Schramme (LS), Luc Van Schoor (LVS), Luk Smets (LS), Maarten Mortier (MM), Marnix Lefranc (ML), Mia Willekens (MW), Michael Smith (MS), Paul Durinck (PD), Peter Bastiaensen (PB), Peter Hofman (PH), Peter Partoens (PP), Pieter Van Dorselaer (PVD), Pieter Vervliet (PV), Pieterjan Dhont (PD), Pim Bart Feijens (PBF), Rhaissa D'Haene (RD), Rik Puls (RP), Robin Vermeylen (RV), Ronny Deckers (RD), Sam Van de Poel (SV), Samuel De Rycke (SDR), Simon Trenson (ST), Simon Vandepitte (SV), Sofie Philtjens (SP), Starling reizen (SR), Stefanie Lahaye (SL), Stefi Lahaye (SLA), Steven De Saeger (SDS), Steven Jacobs (SJ), Stijn Baeten (SB), Suzan Demey (SD), Terry Coppens (TC), Tim Vochten (TV), Wim Mertens (WM) en Wim Veraghtert (WV).

Gewone zeehond - Marnix Lefranc

Een dier in nood gevonden?

Probeer in geen geval het dier zelf te verzorgen, dus ook niet voederen of laten drinken. Plaats het dier in een goed geventileerde donkere doos en breng het naar het VOC.

Het VOC is elke dag open tussen 9 u en 17 u (ook weekend). Buiten

deze uren: laat het slachtoffer achter in het daarvoor voorziene huisje voor het opvangcentrum.

VOC Brasschaat-Kapellen - Holleweg 43, 2950 Kapellen - 0473 48 48 97 - voc.brasschaat-kapellen@vogelbescherming.be

VOC
Brasschaat-Kapellen

Opvangcentrum voor
Vogels en Wilde dieren

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen februari - april 2016

Luc Van Schoor - Vogelwerkgroep ARDEA

Dit 3-maandelijks verslag behandelt naast een selectie van waargenomen soorten, ook de lentetrekellingen Hobokense Polder, de eerste aankomstdata van zomervogels en de resultaten van de jaarlijkse blauwe reigertelling. Het is duidelijk dat de eerste lentekriebels toesloegen bij veel waarnemers. Dit resulteerde in een groot aantal waarnemingen, verdeeld over 148 vogelsoorten.

In totaal werden tijdens deze periode in de ARDEA regio **5793 waarnemingen** ingevoerd door niet minder dan **135 waarnemers**. Enigszins voorspelbaar was Tim Vochten weer de primus met 738 ingevoerde waarnemingen, gevolgd door Danny Jonckheere en Marnix Lefranc met respectievelijk 475 en 378 waarnemingen.

We zijn alle vogelliefhebbers/sters, ook degene die maar 1 of enkele waarnemingen invoerden, dankbaar voor hun inbreng. ARDEA wil een aanspreekpunt zijn voor alle waarnemers, bekende en onbekende, in de regio Zuid Antwerpen. We willen hen graag ontmoeten op één of andere activiteit van onze vogelwerkgroep.

Soortenbespreking:

Er werden tijdens deze driemaandelijke periode slechts 4 **grote zilverreigers** waargenomen: 1 pleisterend ex in de Hobokense Polder op 16 maart (GB) en 3 ex overvliegend langs telpost Hobokense Polder nl. 2 ex op 11 april en 1 ex op 12 april (LVS).

Kleine zilverreiger was nog schaarser dan zijn grotere familielid, met 1 ex over Edegem op 30 maart (NM) en 1 ex langs telpost Hobokense Polder op 18 april (LVS).

Tijdens de trekellingen van 10

en 21 april trok telkens één **purperreiger** langs de telpost Hobokense Polder (LVS, MM). Alhoewel een toekomstige vestiging in Vlaanderen van deze schuwe moerasvogel tot de mogelijkheden/wensen behoort, zijn het vooral Nederlandse broedvogels die hier op doortrek te zien zijn.

Kraanvogels op trek naar hun Scandinavische broedplaatsen waren te zien en te horen in wisselend aantal: 40 ex over Aartselaar op 27 februari, (BV), 5 ex over Edegem op 1 maart (JM), 24 ex over Hove op 9 maart (JCE), 1 ex over Edegem op 19 maart (MH).

Er werden in totaal 47 **ooievaars** waargenomen tussen 15 februari en 6 april. De meeste trokken noordwaarts langs de Scheldevallei Hoboken-LO Burcht en over Wilrijk met als grootste groep 15 ex op 20 februari. (GC, TV, JP, KDL, JWV, AI, WDG, JC, KL, ES, PBO, LVS). 1 vogel foerageerde op Groen Neerland, Wilrijk, op 9 maart (KL), telkens 1 ex trok over Hove op 29 maart en 6 april (JD, WVS, JE), 1 ex stapte rond op een weiland langs de Lintsesteenweg Hove op 3 april (WVS).

Een koppel **casarca's** vloog op 17

april boven de Schelde richting Krui-beke. De meeste casarca's worden in ons land als exoten beschouwd, meestal afkomstig uit privécollecties. Een grote groep vogels die jaarlijks in augustus in Noord-Nederland ruien, zijn waarschijnlijk wilde vogels afkomstig uit de Oost-Europese populatie.

Grote zaagbek was ook deze keer een schaarse wintergast tijdens de eerste helft van februari met 1 man op Fort V, Edegem (MH en JC) en 2 ex op Fort VI, Wilrijk (JE en WK).

De **rode wouw** is in Vlaanderen een zeldzame en onregelmatige broedvogel. Deze prachtige roofvogel werd gedurende deze periode 3 x doortrekkend waargenomen: 1 ex over Mortsel op 22 februari, (AV), 1 ex langs trekpost Hobokense Polder op 3 april (LVS, WDW), en 1 ex over Schoonselhof-Antwerpen op 15 april (JVV).

Zwarte wouwen die allebei hoog in NO-richting doortrokken, kwamen in de kijker tijdens de trekelling Hobokense Polder op 9 april (LVS, GB, MM).

De achteruitgang van de **blauwe kie-**

Kleine zilverreiger

Rode wouw - Guy Borremans

kendief in West Europa weerspiegelt zich ook in de schaarse waarnemingen tijdens de trektijd. Gedurende deze 3-maandelijke periode noteerden we slechts 1 waarneming: 1 ex over Hobokense Polder op 21 februari (WM).

In Nederland tracht men met aangepast beheer, nl met minder begrazing in de duingebieden, meer braakland en overstaande gewassen in agrarische gebieden, meer broedende blauwe kiekendieven aan te trekken. De eerste resultaten zijn alleszins hoopgevend.

Rondzwervende **haviken** worden buiten het broedseizoen af en toe waargenomen in de zuidelijke regio van Antwerpen. Voorlopig ontbreken hier nog betrouwbare broedgegevens. De dichtst bijgelegen territoria situeren zich wat zuidelijker, in Bazel en Hingene.

1 ex overvliegend samen met buizerds nabij UZA op 12 februari, (PBO).

Telkens 1 ex overvliegend Fort Burcht op 9 april en 13 april, (LVS).

Doortrekkende **visarenden** waren te zien tijdens 2 trektellingen langs Hobokense Polder, 1 ex op 13 april (MM en WDW) en een vogel die mogelijk neerstreek op het Fort van Burcht op 21 april, (LVS).

Een **smelleken** scheerde op 17 april over de Hobokense Polder tijdens de

trektelling (LVS).

Een roepende **groenpootruiter** trok langs de Hobokense Polder op 17 april, (SB, SJ).

Doortrekkende **grutto's** op weg naar hun noordelijke broedplaatsen, voornamelijk Nederland, pleisterden soms voor 1 of meerdere dagen in geschikte verblijfsgebieden zoals bv. de Kruibeekse Polder en het Noordelijk Eiland in Wintam.

15 ex langs telpost Hobokense Polder op 19 maart, (WDW, MM en HV)
1 ex over Schelde bij Jachtclub Hoboken op 22 maart, (JP).
5 ex langs telpost Hobokense Polder op 2 april, (LVS)

Op doortrek roepende **regenwulpen** werden gespot tijdens twee trektellingen Hobokense Polder: 1 ex over Burcht op 11 april, (LVS, MM) en 2 ex over Hobokense Polder op 24 april, (SJ, SB).

Van **houtsnip** werden 8 waarnemingen ingevoerd tussen 6 februari en 9 maart. Het betrof telkens 1 à 2 overwinterende vogels in de Hobokense Polder (BM, WM, AVL, DJ).

Eigenaardig genoeg werden er elders in de regio geen houtsnippen waargenomen in potentieel geschikte biotopen (bv Uilenbos Domein Moretus, Hove).

Een **reuzenster** vloog op 4 april

over de Schelde langs het veer Hoboken-Kruikeke en passeerde even later langs de Hobokense Polder als nieuwe soort voor de telpost (LVS). Omdat deze grootste Europese stern meer van zoet of brak water houdt dan van zout water, zoals veel andere soorten sterns, trekt een klein aantal hier door op weg naar hun broedplaatsen langs de Zweedse en Finse kusten.

De **kerkuil** is een schaarse gast in de regio, waarvoor ARDEA vanaf dit jaar geschikte nestkasten ophangt in haar werkingsgebied. Gedurende deze periode werden 2 zichtwaarnemingen ingevoerd:

1 overvliegende vogel nabij de E19 Elsdonk/Edegem op 5 maart, (JC) en 1 ex ter plaatse domein Klaverblad, Wilrijk op 29 februari (PH).

Roepende **steenuilen** werden gehoord en gezien aan park Romeinse Put/Edegem (JC) en in 2 territoria bij Klaverblad/Groenenhoek, Wilrijk (PH, WDW, LVS).

Het gaat de **ijsvogel** goed voor de wind. Gedurende deze 3-maandelijke periode werden 30 waarnemingen ingevoerd van 1 tot 2 ex.

Hobokense Polder (LVS, KS), Schoonselhof, Antwerpen (KDL en JP)
Groen Neerland, Wilrijk (NS, LVS, AI)
Fort V, Edegem (JC, SVB, MH, HB, RN, WVA)
Fort VI, Wilrijk (JE, TV, SB, WJE)
Fort VII, Wilrijk (AP, LVS, AW, JB, MD)

Fort VIII, Hoboken (GM)
Scheldeoever, telpost Hobokense Polder (LVS)

Arendsnest, Edegem (WVA)
Kattebroeken, Edegem (WVA)
UZA, Edegem (GM, WVA)
Private tuin Rombout Keldermansstraat, Edegem (MH)
Private tuinen nabij Gemeentepark en Lintsesteenweg, Hove (JD, SVA).

De **draaihals**, die tot de familie van de spechten behoort, is in onze regio een schaarse en onopvallende verschijning, die dikwijls bij toeval wordt ontdekt tijdens de trekperiode. Naast de waarneming van een foeragerende vogel tijdens de laatste

Middelste bonte specht

trektelling van 1 mei – zie aldaar. (LVS) is ons slechts 1 observatie bekend gedurende deze periode, nl 1 ex op het Schoonselhof/Antwerpen op 11 april, (RV).

De **zwarte specht** is in de AR-DEA regio een zeer plaatselijk voorkomende broedvogel waarbij ongepaarde mannetjes vaak rondzwerven in geschikte bosgebieden. 1 roepend ex Kasteel den Brandt, Antwerpen op 21 februari, (JB), een roepend ex Fort VII, Wilrijk op 9 april, (ES), 1 roepend ex Domein Rekreatief, Wilrijk op 22 april, (BM).

De **kleine bonte specht** gaf present in de Hobokense Polder (BM, ML, LVS), in Fort VII Wilrijk, (MD) en in het Schoonselhof Antwerpen (LV). De kleinste Europese specht wordt meestal alleen auditief waargenomen omdat hij zelden opvalt in de boomkruinen.

De **middelste bonte specht** is in Vlaanderen, ondanks de noordelijke uitbreiding van zijn broedareaal, nog steeds een schaarse broedvogel. Hij verkiest oude loofbossen waar de eik domineert: 1 ex Middelheimpark Antwerpen op 16 februari (JE), 1 à 2 ex in het Uilenbos te Hove tussen 18 februari en 29 april (JD, FR, WVS).

Boomleeuwerik was dit voorjaar bijzonder schaars als doortrekker in

onze regio met 1 ex over Hove op 12 maart (SVB) en 1 ex over Hobokense Polder op 3 april (LVS).

Waterpieper wordt bijna jaarlijks geteld op de slaappleats in de Hobokense Polder maar is vrijwel nooit op andere plaatsen in de regio te zien: 1 ex langs trektelpost Hobokense Polder op 12 april, (LVS).

Een **rouwkwikstaart** vloog, tijdens de trektelling HP van 9 april, kortbij over de Schelde in het zog van 2 witte kwikstaarten (LVS). De rouwkwikstaart, met een kenmerkende zwarte rug en opvallende witte vleugelstreep, is de Britse tegenhanger van de witte kwikstaart. Hij wordt meestal langs de kust gezien maar voor de telpost Hobokense Polder is het ook reeds de 4de waarneming sinds 2012.

In totaal werden 9 doortrekkende en pleisterende **beflijsters** waargenomen rond half april. Tijdens de trektellingen 1 man over LO-Burcht vliegend op 9 april, 1 man overvliegend en 3 pleisterend in de Hobokense Polder op 11 april (LVS) en 4 ex in Schoonselhof op 12 april (JP). De **Cetti's zanger** die bij niet te hevige vorstperiode hier overwintert, was in de Hobokense Polder zangactief in april met min. 3 bezette territoria in april. Deze oorspronkelijk mediterrane

soort is in onze streken als broedvogel in opmars.

Een pleisterende **bonte vliegenvanger** werd in de Hobokense Polder waargenomen op 8 april (ML).

In een groepje van 8 staartmezen werd een **witkopstaartmees** ontdekt met volledige witte kop en borst bij Campus Drie Eiken (AN/Wilrijk) op 14 februari (PH). Van deze Oost-Europese staartmees werd ook nog een "vervaagde" waarneming ingevoerd op grondgebied Berchem op 28 februari, (CVB)

Een **Noordse kauw** met lichte halsring was te zien bij het St. Ursula Instituut, Wilrijk op 21 maart en 22 april (JP).

De enkele waarnemingen van **appelvink** die in ons werkingsgebied worden ingevoerd, betreffen meestal vogels die in de nabijheid van parklandschappen, zoals bv Hof ter Linden/Edegem, te zien zijn. De laatste jaren zijn echter geen broedgegevens in de streek bekend. 4 ex overvliegend UIA, Wilrijk op 23 februari (JE), 1 ex overvliegend Edegem op 2 april (WVA).

Een **Europese kanarie** vloog over Campus Drie Eiken, Wilrijk op 3 april (JE).

Een mannetje **goudvink** pleisterde in Fort VII, Wilrijk op 18 februari (AP)

De **kleine barmsijs** is in onze regio een wintergast en doortrekker in klein aantal. Overvliegende vogels worden meestal als barmsijs spec. op waarnemingen ingevoerd omwille van determinatieproblemen. Het betreft vermoedelijk allemaal kleine barmsijs. barmsijs spec, 1 ex Edegem op 4 maart (LJ). 9 ex ter plaatse Hobokense Polder op 16 april, (WM) Kleine barmsijs: 9 ex ter plaatse Hobokense Polder op 24 maart, (PB) 4 ex ter plaatse Hobokense Polder op 10 april (MM, LVS)

Trektellingen Hobo- kense Polder: 2 april → 1 mei 2016

Totaal aantal teluren: 54

In tegenstelling tot wat eerst via het ARDEA bulletin en in de Natuurpunt afdelingsbladen werd aangekondigd, gingen een deel van de trektellingen ook tijdens de weekdagen door. Desondanks kwamen we tot een kleiner aantal teluren dan vorig jaar in dezelfde periode (68 uren).

Dit voorjaar daagden ook minder waarnemers/tellers op dan vorig jaar (8 t.o.v. 14 in 2015).

We startten de maand april met Z tot ZW wind en redelijk wat bewolking. Rond het midden van de maand hadden we te maken met een Oost circulatie en naar het eind toe draaide de wind naar NO tot NW met dalende temperatuur.

Tijdens de lentetrektellingen liggen de aantallen doortrekkers een stuk lager dan tijdens de herfsttrek (max 20%). Met 2325 getelde vogels lag het aantal doortrekkers dit jaar 27% lager dan vorig jaar (3168 ex). De nadruk ligt eerder op de doortrek van noordelijke broedvogels en de aankomst van de eerste zomergasten. Op langere termijn is een vergelijk mogelijk in aankomstdata. Veel zomervogels laten immers in de afgelopen decennia een vervroeging in de terugkomst zien.

Als mogelijke oorzaak wordt hierbij de opwarming het meest vernoemd - zie ook onder "fenologie".

De opmerkelijkste soorten

Zwarte ibis, nieuwe soort voor de telpost. Waarneming op 1 mei, en dus meer nieuws daarover in volgend vogelverslag.

Bosruiter, nieuwe soort voor de telpost

Reuzenster, nieuwe soort voor de telpost.

Casarca, havik, zwarte wouw, ruigpootbuiszard, purperreiger, visarend, geelpootmeeuw, rode wouw, ooievaar, rouwkwikstaart, smelleken, draaihals.

Blauwe reiger in Schoonselhof - Kathy De Lange

Opvallende afwezige: ringmus. Sinds het begin van de trektellingen (2006) ontbreekt deze soort voor de eerste keer ... een teken aan de wand ?

ARDEA Broedvogeltelling blauwe reigers – Engels bos Schoonselhof - 23 april 2016

Gids en begeleiding: Luc Van Schoor, Joris Van Reusel
Duur: 15.15 u – 17.15 u
Aantal deelnemers: 7

Er werden in totaal **38 broedkoppels** vastgesteld, wat vrijwel overeenkomt met het aantal van 2015 = 37.

Commentaar

Gezien langs de vijverrand van het Engels bos, vanaf het najaar tot in februari beheerwerken plaatsvonden, met name kappen van bomen en struiken voor de aanleg van een toekomstig wandelpad, was het afwachten hoe de, op de broedplaats, teruggekeerde reigers zouden reageren op deze ingreep

- het viel op dat de reigers wat dieper in het bos zijn gaan nestelen.
- in totaal werd in 22 bomen genes-

teld, tegenover 23 in 2015. Uitzonderd 2 bomen (kastanje en eik) waren de nesten in grove den gebouwd.

- in 4 bomen was het aantal nesten toegenomen (tot 4 in één boom), we noteerden 3 nieuwe nestbomen en 3 (grove den) van vorig jaar nabij de vijver die verlaten werden.
- enkele reigernesten waren nog in aanbouw, wat vrij laat is gezien de meeste koppels met jongen zaten. Mogelijk was dit het gevolg van nestverlies door windschade (min. 1 geval)
- zoals vorige jaren was het nu ook weer niet mogelijk om de broedresultaten in te schatten. Ook het aantal aangetroffen lege eierschalen geeft geen betrouwbaar beeld i.v.m. een mogelijk broedsucces.
- verschillende grove dennen zijn in slechte staat, ze hangen schuin en enkele worden zelfs gestut door nabij staande bomen. Het valt te vrezen dat sommige dennen binnen enkele jaren zullen sneuvelen.

Aanbeveling

Om mogelijke verstoring tijdens het broedseizoen te voorkomen, lijkt het ons opportuun om de toegang tot het toekomstig wandelpad jaarlijks te beperken van juli tot januari.

Fenologie

Europese zangvogels die de winter doorbrengen in Afrika komen de laatste decennia steeds vroeger terug in de broedgebieden. Dit fenomeen is vermoedelijk toe te schrijven aan het veranderende klimaat met steeds hogere temperaturen in het voorjaar, waardoor steeds vroeger in het jaar voedsel beschikbaar is. Een goed voorbeeld is de tiftjaf, maar ook bij andere minder talrijke soorten als bijv. gekraagde roodstaart, zien we dit verschijnsel.

Eerste aankomstdata 2016 zomervogels in de ARDEA regio:

Tiftjaf	02 feb	Moretus Hoboken-Campus Drie Eiken/Wilrijk	JP, RV
Ooievaar	15 feb	Ring Antwerpen Knooppunt E19	TV
Blauwborst	13 maart	Hobokense Polder	GB
Grutto	19 maart	Trektelpost Hobokense Polder	MM, WDW
Zomertaling	22 maart	Hobokense Polder	AVL
Boerenwaluw	26 maart	Hobokense Polder	PBO
Roodborsttapuit	26 maart	Hobokense Polder	CV
Fitis	01 april	Hobokense Polder	CV
Gele kwikstaart	02 april	Trektelpost Hobokense Polder	LVS
Kleine plevier	02 april	Trektelpost Hobokense Polder	LVS
Oeverwaluw	02 april	Trektelpost Hobokense Polder	LVS
Huiswaluw	03 april	Edegem	WVA
Bonte vliegenvanger	08 april	Hobokense Polder	ML
Grasmus	08 april	Hobokense Polder	YP
Beflijster	09 april	Trektelpost HP	LVS, MM, KDL
Gekraagde roodstaart	09 april	Hobokense Polder	LVS, MM, GB
Koekoek	10 april	Trektelpost HP	LVS, WDW, GB, VV
Boomvalk	11 april	Campus Drie Eiken/Wilrijk	WK
Tapuit	11 april	Trektelpost Hobokense Polder	LVS
Braamsluiper	12 april	Hobokense Polder	LVS, MM, DS
Sprinkhaanzanger	12 april	Petroleum Zuid	DS
Kleine karekiet	13 april	Hobokense Polder	LVS
Tuinfluit	13 april	Hove	KM
Visdief	13 april	Trektelpost HP	LVS, WDW, MM
Gierwaluw	16 april	Middelheim Campus/Antwerpen	DC
Nachtegaal	16 april	Hobokense Polder	LVS, ML, DS

Waarnemers

AI	Arne Iserbyt	DS	Dan Sloodmaekers	VV	Vincent Verhoosel
KS	Koen Schellekens	PB	Peter Bastiaensen	JCE	Jan Celis
AP	Anita Piessens	ES	Eddie Schild	WDG	Willy de Groot
LJ	Leo Janssen	PBO	Pierre Blockx	JD	Julien Dua
AVL	André Van Langenhove	FR	Frederic Simons en Rosette	WDW	Walter De Weger
LV	Lamien Verstraete		De Roeck	JE	Joris Elst
AVL	Anton Veters	RN	Rogier Nieuwendijk	WJE	Willem-Jan Emsens
LVS	Luc Van Schoor	GB	Guy Borremans	JM	Johan Meeus
AW	Arthur Wuyts	RV	Robin Vermeylen	WK	Wouter Knaepen
MD	Maria Derkinderen	GC	G. Corens	JP	Joachim Pintens
BM	Bert Mertens	SB	Stijn Baeten	WM	Wim Mertens
MH	Marc Hofman	GM	Gunther Moens	JVV	John Van de Voorde
BV	Bert Vereyken	SJ	Steven Jacobs	WVA	Wouter Van Assche
ML	Marnix Lefranc	HB	Hugo Bender	JVW	Jan Vanweynsberghe
CV	Christel V	SVA	Sofie Van den Audenaerde	WVS	Walter Van Spaendonk
MM	Maarten Mortier	HV	Hanne Vandersmissen	KDL	Kathy De Lange
CVB	Carl Van de Broeck	SVB	Steven Van den Bussche	YP	Yves Pepermans
NM	Nick en Marita	JB	Jozef Bafort	KL	K. Laukens
DJ	Danny Jonckheere	TV	Tim Vochten	KM	Koen Maes
NS	Niels Schild	JC	Johan Claessens		

EK- en WK Koorts, over v., v. en vr.vr.

Tekst: Joris Van Reusel - Foto's: Guy Borremans

Vogels kunnen heel mooi zingen maar volgens de vogelgids maken ze de vreemdste klanken.

Hoort u een krachtige en heldere zang, beginnend met herhaald, luid, metalig zruu of zri-zri-ZRUUT, langzaam versnellend en opeens overgaand in vloed van melodieuze of harde krassende noten, dan zit de blauwborst niet ver weg. Bij het horen van een rustig droog klinkend tette, of een schetterend tsje-tsjje-tsjje-tsjje of een ratelend, luid tell-tell-tell-tell voorafgegaan door een kort schrapend gebrabbel, heb je bezoek van de braamsluiper.

Met deze omschrijvingen, net als vele andere zie's (ijsvogel), wahid-wahid's (grasmus), misthoornachtige WHOEMP's (roerdomp), rollende pruu't's (bijeneter), surrrrrrrrrrrrr...s (snor) en de ziWRIEziWRIEzi tsu tsus tsju (bonte vliegenvanger) zouden we de afgelopen maanden niet ver gekomen zijn om de vele zangvogels die we hoorden tijdens onze

grasmus

broedvogelinventarisaties (BVI) in de Hobokense Polder (HP) en op Groen Neerland (GN) en tijdens onze excursies (o.a. Kruibeke, Kapellen en Groningen) te determineren.

meteen succes en bracht 6 jongen voort. Die werden wetenschappelijk geringd op 4 juni door Raf Beyers en de enthousiaste medewerkers van onze ARDEA-uilen-en valken werkgroep (ook die stellen we in september uitgebreider voor, o.a. met een geweldig nieuw Steenuil-project in 2017 te Hove). Ook succesvol was nestkastenbouwer Eddie Schild die ARDEA als 'goed doel' bij de Radio 2-kwis 'De Zoete Inval' aanbracht wat onze uilenkas (zonder t) prompt een mooie som werkingsmiddelen gaf!

Maar niet alleen vogels maken vreemde klanken, ook vogelaars zelf praten soms een raar taaltje. In hun jargon klinken ook tsie's en fwiets, maar ook heel wat afkortingen. Om vogels snel te noteren op de inventarisatiekaart (of op de tablet) wordt gebruik gemaakt van KK's (kleine karekiet) en ZK's (zwartkop). Maar ook in de dagelijkse vogelaarsomgang heersen de afkortingen meer en meer. Een roodborsttapuit heet tegenwoordig een Robotap, en het alom gekende KBV'tje (Klein Bruin Vogeltje) wordt overal gezien.

Tijdens onze recente broedvogelinventarisatie (BVI)-wandelingen in het

blauwborst

Daarvoor kunnen we gelukkig een beroep doen op een schare doorwinterde vogelgeluid-kenners, een soort vogelwaarnemers die steeds zeldzamer wordt. Wie dus de kans greep om samen met ARDEA het veld in te gaan, heeft zeker en vast heel wat bijgeleerd.

Een overzicht van de vaak bijzondere waarnemingen en telresultaten bieden we iedereen aan tijdens onze ARDEA-herfstmeeting in september. Dan tonen we zeker ook de indrukwekkende filmbeelden die we dankzij de inzet van Drone-technologie konden maken van de helaas niet succesvolle broedpoging van onze Slechtvalken op 't Kiel. Misschien is het daarom tijd voor een nieuw actieplan voor die mooie valken.

De torenvalken konden we alvast wél succesvol helpen. Onze pas geplaatste broedkast nabij de Stadsboerderij te Wilrijk kende

Wilrijkse Groen Neerland hoorden we zo veel winterkoningen dat we koortsig 'weer een WK' riepen. (Jammer genoeg heeft de EK-koorts ons nog geen toename van het aantal Europese kanaries opgeleverd!).

Verrassend was alvast de herhaalde waarneming van de BS (braamsluiper) in dit gebied. Tijdens de BVI in de HP doen Marnix Lefranc (ML), Wim Mertens (WM) e.e.a. het digitaal. Op een tablet worden de codes van de waargenomen broedvogels meteen op de GPS-kaart gezet. HBP (halsbandparkiet) en BK (boomklever) zijn er allicht nieuwe broedvogelsoorten, dankzij de veroudering van het bos. KBS (kleine bonte specht) en CZ (Cetti's zanger) doen het er ook OK.

Deze en andere vogelonderzoeken die ARDEA organiseert zijn niet enkel zeer nuttig i.f.v. de opmaak van beheersplannen. De vroege ochtendwandelingen in kleine groepjes, voor dag en dauw, zijn ook unieke natuurbelevingsmomenten en versterken zo de banden tussen vrijwilligers. Net als voetbal (v.) kunnen ook vogels (v.) heel wat vrolijke vrienden (vr. vr.) samenbrengen. Dat is leuk, zolang hun afkortingentaaltje maar geen drempel vormt voor nieuwe geïnteresseerden.

Gelukkig is de EK- en WK-koorts bij ARDEA nog niet zo hoog opgelopen dat we op onze activiteiten een soort vogelchinees hanteren. Integendeel. De ruime belangstelling voor de activiteiten blijft bestaan, en we combineren ernst met plezier. Dat bleek volop toen onlangs A. & I. helemaal uit Brasschaat in Wilrijk opdaagden voor de boerenzwaluw-fietstocht, 'gewoon omdat het vorige week op de KBR-SLOW-excursie ook zo leuk en boeiend was!'.

Vast en zeker worden onze volgende activiteiten even OMG (Oh My God!): de KALLO-KALLO excursie (3 juli al), de Steltloperstocht (14 aug), de SING-SING-ring (27 aug) en de 3e VogelVerrassingTocht (4 sept).

En als u de GPR, de ZR, de BBP en de KBSL (*) onder de knie wil krijgen schrijft u zich ASAP in voor onze gloednieuwe en unieke Cursus Steltlopers (5 momenten in augustus met lesgevers van VSOP-kaliber).

Hopelijk bent u ondertussen van deze tekst niet Op úw Hoge Poten gaan staan, en noteert u alvast zat. 24 sept. in uw agenda. Dan kan u op onze jaarlijkse ontmoetingsdag (in clubhuis OTG (Om 'ter Grootst) nabij Fort 5 te Edegem) tussen pot en pint verder kennismaken met de vele Vogels en Vrolijke Vrienden uit ons werkingsgebied, die we in onze VWG bijeenbrengen.

En doet u dit jaar ook (weer) mee met onze fotowedstrijd AVF 2016 (Ardea Vogel Foto van 2016)? Hopelijk T.Z. (tot ziens) en Mvg, Voor ARDEA, JVR

<http://ardea.hobokensepolder.be>

(*) groenpootruiter, zwarte ruiter, bontbekplevier en de krombekstrandloper

torenvalk

boerenzwaluw

In memoriam

Julien Moens

Op 19 maart 2016 moesten we afscheid nemen van Julien Moens net voor zijn 91e verjaardag.

Voorals de oudere "Whoppers" zullen zich Julien nog goed herinneren als de gedreven natuurgids met steeds een grote lach op zijn gezicht.

Zijn kennis over paddenstoelen was enorm. Maar ook kruiden (wilde en keukenkruiden) boeiden hem. Op hoge leeftijd was hij nog paraat in de Hobokense Polder om een belangrijke inbreng te doen tijdens een grote vlinderdag, bij de sprookjesdag, ...

Op zijn 80ste verjaardag eerden we Julien met de aanplant van een boom in ons natuurgebied, een evenement waar hij natuurlijk bij aanwezig was. En in 2008 was hij met zijn lieve vriendin Hilde aanwezig op ons groot feest ter gelegenheid van 30 jaar natuurwerking en konden we hem nog een mooi herinneringsgeschenk aanbieden.

De laatste jaren woonde Julien in een serviceflat in Wilrijk. We zagen hem wat minder, maar als we hem tegenkwamen, was er toch altijd wel tijd en ruimte voor een gezellig babbeltje.

We waren met verschillende mensen aanwezig op de afscheidsplechtigheid in de St-Bavokerk in Wilrijk. Het laatste eerbetoon dat we Julien konden geven.

Bedankt, Julien, voor al wat je voor de natuur en voor de Hobokense Polder betekend hebt.

Hubert De Meulder

Met droefenis vernamen we ook het overlijden van Hubert De Meulder op 24 februari. Hubert werd 91 jaar. Hubert was een zeer innemende persoon, die veel betekende voor de vroegere Wielewaal en voor Natuurpunt. Zijn paddenstoelenonderzoeken waren zeer belangrijk voor de kennis van ons natuurgebied Hobokense Polder en zelfs voor heel Vlaanderen. Op waarnemingen.be vinden we wel 7074 paddenstoelenwaarnemingen, waaronder zeer zeldzame soorten.

*Julien en Hubert
Foto's: Luk Smets*

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 27 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polder.blad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich abonneren op het natuurstudietijdschrift Natuur.focus en het ornithologisch blad Natuur.oriolus aan telkens 8,5 euro. Beide tijdschriften samen kosten 14,50 euro.

Abonnement op het tijdschrift Polder.blad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 7 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid. Daar het bestuur niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor de gevolgen van brand, worden de rokers er uitdrukkelijk op gewezen dat zij dit doen op eigen risico.

Alle betalingen dienen te gebeuren op volgende rekening:
BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening **BE56 2930 2120 7588** van Natuurpunt vzw, **Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "7742 Reservaatfonds Hobokense Polder"**.

Contactpersonen

Voorzitter: info@hobokensepolder.be

Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 03/828.64.03

Conservator Hobokense Polder: conservator@hobokensepolder.be

Wim Mertens, Jan de Groofstraat 13, 2610 Wilrijk, 03/216.93.62

Redactie en lay out Polder.blad: tijdschrift@hobokensepolder.be

Ria Thys en Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Ledenadministratie, penningmeester en webmaster:

leden@hobokensepolder.be - webmaster@hobokensepolder.be

Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Geleide wandelingen: wandelingen@hobokensepolder.be

Annie Van Zwieten, Zomerdijklaan 4, 2660 Hoboken, 03/828.37.60

Propaganda:

André Driesen, Krekelstraat 124, 2660 Hoboken, 03/829.19.10

Goudklompjes:

Paarden en runderen:

André Van Langenhove, Zevenbergenlaan 8, 2660 Hoboken, 03/288.00.81

Natuurbeheer en contacten voor scholen:

Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 0478/33 24 27

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen?

Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Polder.flits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Volg ons op Facebook

Website: www.hobokensepolder.be

Raadpleeg deze website voor achtergrondinformatie, foto's en videoclips van activiteiten, de geschiedenis van de Hobokense Polder, laatste info, ...

Onze afdeling heeft een **open bestuur**. De bestuursvergaderingen vinden in principe plaats op de **derde donderdag van de maand om 20 u in zaal Moretus, Berkenrodelei 34 te Hoboken**. Alle leden zijn welkom. Zie verder in het tijdschrift voor eventuele wijzigingen.

Award 2016: Leerproject Polderstadschool

We kregen zaterdag 30 april 2016 een award van Natuurpunt voor ons natuurleertraject met de Polderstadschool. De kinderen van deze school krijgen vanaf de eerste kleuterklas tot het zesde studiejaar een aangepast natuuraanbod: spelen, wandelen, nestkasten timmeren, braakballen pluizen, natuurwerk, ... Herhaalde contacten gedurende 9 jaar geven heel wat mee... Dankjewel, Natuurpunt, voor deze erkenning. Op onze website vind je het voorstellingsfilmpje van het project.

Ook 5 andere afdelingen kregen een award voor een buitengewoon project. Uiterst rechts onze bestuursleden Luk Smets en Danny Jonckheere.

Wandeling van het jaar

Wie haalt het ditmaal in de wedstrijd 'Wandeling van het jaar'? Jij beslist mee!

Jaarlijks organiseert de provincie een wedstrijd "Wandeling van het jaar". Met het vlonderpad, de nieuwe kijkwand, de Galloways en het volgehouden onderhoud van de wandelwegen biedt onze Hobokense Polder een prachtig wandelgebied.

Op onze website vind je een leuk promotiefilmpje!

Stem op ons op www.wandelingvanhetjaar.be

We kregen pas goed nieuws. De wandeling Hobokense Polder' staat momenteel op nummer 1 in het lijstje van 5 genomineerde wandelingen. Dat willen we uiteraard zo houden. Elk emailadres kan 1 maal stemmen. Heb je dit nog niet gedaan, aarzel dan niet langer.

Op naar de 100.000

Momenteel zijn 97.000 gezinnen lid van Natuurpunt. Dat is bijzonder mooi, uitstekend zelfs, maar... het mooie cijfer 100.000 komt nu wel echt dichtbij. Om de 100.000 te halen, moedigt Natuurpunt de lokale afdelingen aan om leden te werven voor Natuurpunt, met een stevige financiële stimulans voor de wervende afdeling. Wij kunnen de centen bijzonder goed gebruiken om ze te investeren in meer en betere natuur in onze regio.

Werf een lid voor Natuurpunt en doe dat via klik op het logo op www.hobokensepolder.be.

Wij zijn je er erg dankbaar voor.

Activiteitenkalender

Activiteiten, waar je je op voorhand moet voor inschrijven, zijn in vet gemarkeerd.

- Zo 3 juli **Vogelexcursie Slow! - Kallo (Ardea)**
Zo 3 juli **Natuurbeheer in de Hollebeekvallei**
Zo 3 juli Zwerfvuilactie Hobokense Polder
Vr 8 juli **Er groeit iets in Meise ...!**
Zo 10 juli Natuurbeheer in de Hobokense Polder
Do 14 juli Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Za 23 juli **Grenspark Kempen-Broek**
Zo 31 juli **Mispeldonk en Cassenbroek (Bonheiden)**
Wo 3 aug **Natuurbeheer in de Hollebeekvallei**
Zo 7 aug Vlinderwandeling in de Polder
Zo 7 aug Zwerfvuilactie Hobokense Polder
Do 11 aug **Start Cursus Op Hoge Poten (Ardea)**
Zo 14 aug Steltloperstocht in Zeeland (Ardea)
Za 27 aug Natuurbeheer in de Hobokense Polder
Za 27 aug **Bezoek ringstation Broek De Naeyer (Ardea)**
Za 27 aug **Nacht van de Vleermuis in de Polder**
Zo 28 aug **Fietstocht in Mechels Rivierengebied**
Zo 4 sep Vogelverrassingstocht (Ardea)
Zo 4 sep Zwerfvuilactie Hobokense Polder
Zo 11 sep **Zammelsbroek en Averbode Bos en Heide**
Do 15 sep Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Za 17 sep Natuurbeheer in de Hobokense Polder
Za 24 sep **Herfstbijeenkomst Ardea**
Zo 25 sep Een cobra in Waarloos

Natuurbeheer: Onze Goudklompjes werken elke woensdag in de Polder en dit van 9 u tot ca 13 à 14 u.

Voor info: contacteer André Van Langenhove,
03/288 00 81

Info natuurbeheer scholen: Danny Jonckheere,
0478/33 24 27 - jonckheeredesmedt@gmail.com

Artikels voor het volgende Polder.blad - met
verschijningsdatum 1 oktober 2016 - dienen bij de re-
dactie te zijn op **31 augustus 2016** (zie colofon, blz. 26)

www.hobokensepolder.be